

PÄÄOMAN
PANDEMONIUM

KAI KAURELL

PÄÄOMAN PANDEMONIUM

KAI KAURELL

PÄÄOMAN PANDEMONIUM

TALOUDEN YDINTALVI JA MUITA MAAILMANLOPUN ESSEITÄ

© Kai Kaurell 2021

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 9789528035749

Ensimmäinen painos

*Jokaisella ajalla on oma jumalainen naiivisuuden laatunsa,
jonka keksimisestä toiset aikakaudet saavat sitä kadehtia.*

- *Friedrich Nietzsche*

Sisällys

Prologi.....	9
Pääoman vapauden pyhä oppi	11
Talousteoreettinen Baabelin torni	25
Reformaatio – raha irti raudoista	39
Markkinoiden magiikan ihme.....	48
Talouden ydintalvi ja jumalaiset voimat	59
Paratiisisaarten panttivangit	73
Kannibaalit pääoman palveluksessa	88
Vasemmisto, tuo tyrmään suljettu Saatana	100
Työelämän viimeinen taisto	113
Duunarin messias ja musta raamattu.....	126
Vallankumouksen kiivas henki	137
Faustin painajainen	149
Pergamentit	157

Prologi

Charles Ponzi oli paha mies. Nick Leeson oli paha mies. Bernie Madoff oli paha mies. Jeffrey Skilling oli paha mies. Jérôme Kerviel oli paha mies. Aina kun televisioruuduista tulvii kuvia käsiraudoissa kulkevista yritysjohtajista ja osakekauppiaista, maallisen papiston on pantava kaikkein parastaan selittäessään ongelmien johtuvan ahneista ja korruptoituneista yksilöistä eikä järjestelmästä sinänsä.

Todellisuudessa kaikki taloudelliset kriisit, katastrofit ja romahdukset syyt palautuvat kuitenkin piirteeseen, joka on yhteinen kaikille yhtiöille: pakkomielteiseen pyrkimykseen tavoitella taloudellista voittoa, valtaa ja jatkuva osakekurssin nousua. Tuo piirre puolestaan palautuu jo yhtiöiden perustehtävään: yhtiön lakisääteinen tehtävä on tuottaa voittoa omistajilleen.¹

Vuonna 1916 itse Henry Ford joutui opettelemaan tämän periaatteen kantapään kautta. Samalla hän tuli puolittain vahingossa vakiinnuttaneeksi lainsäädäntöön Milton Friedmanin myöhemmin kanonisoiman moraali-käsityksen. Hän nimittäin halusi uskoa, että Ford Motor Company voisi olla muuta kuin hänen henkilökohtainen rahasamponsa. Hän päätti maksaa työntekijöille tavallista parempaa palkkaa sekä alentaa asiakkaidensa eduksi T-mallin hintaa – ja saada silti kohtuullisesti voittoa.

Kaikki olivat tyytyväisiä – paitsi Dodgen veljekset. He olivat autta-neet Fordia perustamaan yhtiönsä sijoittamalla siihen rahaa noin 10 vuotta aikaisemmin, ja heillä oli suuria suunnitelmia oman autotehtaan perustamisesta. Hanke jouduttiin jäädyttämään, kun Ford päätti olla maksamatta osinkoja alentaakseen hintoja.

Veljekset haastoivat Fordin oikeuteen. He katsoivat, ettei tällä ollut oikeutta käyttää heidän rahojaan asiakkaidensa eduksi hyvistä tarkoituksesta huolimatta. Oikeus oli samaa mieltä – ja määräsi osingot maksettaviksi. Päätöksen mukaan yhtiön perustamisen ja tämän toiminnan ensisijainen tavoite onkin tuottaa voittoa omistajilleen, eikä yhtiöitä voida johtaa siten, että ne tuottavat vain sattumanvaraisesti hyötyä omistajilleen.²

Tuomioistuimen päätös asiassa *Dodge vs. Ford* on edelleen Yhdysvalloissa voimassa oleva oikeusperiaate: yritysjohtajilla on yhtiölaista tuleva

velvollisuus asettaa yhtiön omistajien taloudelliset edut kaikkien muiden intressien edelle. Tämä yhtiön edun periaate tavallaan korjasi myöskin Adam Smithin jo aikoinaan havaitseman puutteen johdon lojaliiteettiin liittyen.

Periaate on jokseenkin sellaisenaan kirjattu useimpien läntisten oikeusvaltioiden yhtiölainsäädäntöön: johdon tehtävänä on varmistaa omistajien taloudellisten etujen toteutuminen. Erilaiset muut yhteiskunnalliset päämäärät voidaan ottaa huomioon vain tarkoituksessa edistää yhtiön taikka sen omistajien etuja – ja vain niitä.³

Luonnollisten henkilöiden kohdalla tällaista totaalista omaan etuun keskittymistä pidetään yleensä yhtenä psykopaattisen käyttäytymisen piirteenä. Yhteiskunnan vaikutusvaltaisimpien instituutioiden tapauksessa tätä pidetään taas täysin luonnollisena – mikä on tavallaan perverssiä.

Kapitalismi ei silti hirtä itseään ahneuteensa, kuten vasemmistolaiset kriisiteoriat ovat ennustaneet. Porvaristo on aina puolustanut kapitalismia siinä hengessä, että se on huono järjestelmä, mutta paras niistä, joita on jo kokeiltu.⁴ Vasemmistolta taas ovat vuosikymmeniä uupuneet tehokkaat taktiikat eepissä köydenvedossa rahavaltaa vastaan: kapitalismi ei kaiva omaa hautaansa, vaan opettaa ihmiset omille tavoilleen sekä perii kovan hinnan niistä lapioista, jotka se myy ihmisille heidän hautojensa kaivamiseksi.⁵

Oikotietä onneen ei ole: vasemmiston on palattava piirustuspöydän ääreen pohtimaan tapoja taloudellisen oikeudenmukaisuuden ja todellisen demokratian toteuttamiseksi. Muuten mitään toivoa vasemmiston uudesta noususta ei juuri ole. Ensimmäisinä esteinä tällä tiellä ovat marxilaiset myytit. Myyteistä mahtipontisin onkin kriisiteorioiden tuottama usko siihen, että kapitalismi kaivaa oman hautansa ja hirttää itsensä ahneuteensa.⁶

Jos jumalainen ja niin voittoisa markkinakoneisto vähänkin yskähtelee, joku vallitsevaan finanssikapitalismiin kyllästynyt julistaa Jumalan kuolemaa. Talouden ydintalvi on toki teoriassa mahdollinen. Käytännössä on kuitenkin helpompaa kuvitella jopa maailmanloppu kuin kapitalismin loppu.

Niinpä vasemmisto on todellisuudessa tehnyt rauhan kapitalismin kanssa ja tyytyy haistattamaan tälle pitkät paskat vaikkapa popliteen keinoin. Kapitalismin kiroaminen kaikin keinoin on kuitenkin yhä oikein *cool* juttu. Vallankumous kyllä on peruutettu, ja pysyvästi – vai onko? Pandemian jälkeen kysymys voi olla aiheellisempi kuin pitkiin aikoihin.⁷

Käynnissä olevassa kilpajuoksussa pohjalle jopa keskiluokka kurjistuu. Pikkuruinen vähemmistö kahmii kaiken taskuihinsa vaatien valtiota ajettavaksi alas taloutta turhaan rasittamasta. Jos jumalainen markkinakoneisto vähän yskähtelee, joku vallitsevaan finanssi-kapitalismiin kyllästynyt julistaa jo Jumalan kuolemaa.

Käytännössä kapitalismi ei kaiva hautaansa vaan opettaa myös muut omille tavoilleen. Tänään on helpompi kuvitella maailmanloppu kuin kapitalismin loppu. Siksi myös vasemmisto on tehnyt rauhan kapitalismin kanssa ja tyytyy haistattamaan tälle pitkät paskat vaikkapa popliteen keinoin. Muutoin ihmisen tilalle on tullut ilmasto, ja vallankumouskin on jo peruutettu – vai onko?

Kirjoittaja on akateemisten opintojensa jälkeen seurannut aihepiiriä käytännössä koko työuransa useissa eri rooleissa: opettajana, tutkijana, virkamiehenä, asiantuntijana ja esimiehenä. Tittleitä tärkeämpää kirjoittajalle on kerettiläinen mielenlaatu.

